

Vergaderjaar 2004–2005

27 925

Bestrijding internationaal terrorisme

29 754

Terrorismebestrijding

Nr. 157

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 2 februari 2005

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties¹ en de vaste commissie voor Justitie² hebben op 8 december 2004 ter voortzetting van het algemeen overleg d.d. 23 september 2004 overleg gevoerd met minister Remkes van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en minister Donner van Justitie over:

- **de brief van de minister van BZK d.d. 9 juli 2004 met laatste projectmatige rapportage Bescherming Vitale Infrastructuur (26 643, nr. 56);**
- **de brief van de minister van BZK d.d. 13 juli 2004 inzake uitwisseling van opsporings- en terrorisme-informatie; schriftelijke beantwoording vragen uit algemeen overleg op 5 februari 2004 over rapport Algemene Rekenkamer (28 845, nr. 6);**
- **de brief van de minister van BZK d.d. 14 juli 2004 inzake verhoogde terroristische dreiging (27 925, nr. 137);**
- **de brief van de minister van BZK d.d. 19 juli 2004 inzake vermeende brief Al-Qa'ida aan VN (27 925, nr. 138);**
- **de brief van de ministers van Financiën, van Justitie en van BZK d.d. 14 juli 2004 met nota bestrijding van misbruik van non-profitorganisaties voor terrorismefinanciering (27 925, nr. 136);**
- **de brief van de ministers van Justitie en van BZK, d.d. 10 september 2004 met stappen genomen naar aanleiding van het ontstane dreigingsbeeld (29 754, nr. 1);**
- **de brief van de minister voor BVK d.d. 1 juli 2004 inzake vierde voortgangsrapportage «Intensivering van de samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk bij de bestrijding van internationaal terrorisme» (NAAZ 04-18);**

¹ Samenstelling:

Leden: Kalsbeek (PvdA), Van Heemst (PvdA), Noorman-den Uyl (PvdA), voorzitter, Vos (GroenLinks), Cornielje (VVD), Adelmund (PvdA), De Wit (SP), Van Beek (VVD), onder-voorzitter, Van der Staaij (SGP), Luchtenveld (VVD), Wilders (Groep Wilders), De Pater-van der Meer (CDA), Duyvendak (GroenLinks), Wolfsen (PvdA), Spies (CDA), Eerdmans (LPF), Sterk (CDA), Van der Ham (D66), Haverkamp (CDA), Van Fessem (CDA), Smilde (CDA), Straub (PvdA), Nawijn (LPF), Boelhouwer (PvdA), Szabó (VVD), Van Hijum (CDA). Plv. leden: Klaas de Vries (PvdA), Dijsselbloem (PvdA), Fierens (PvdA), Halsema (GroenLinks), Schippers (VVD), Dubbelboer (PvdA), Kant (SP), Rijpstra (VVD), Slob (ChristenUnie), Hirsi Ali (VVD), Griffith (VVD), Rambocus (CDA), Van Gent (GroenLinks), Çörüz (CDA), Hermans (LPF), Van Haersma Buma (CDA), Koşer Kaya (D66), Bruls (CDA), Van Bochove (CDA), Algra (CDA), Hamer (PvdA), Varela (LPF), Leerdam (PvdA), Balemans (VVD), Eski (CDA), Vergeer (SP).

² Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), Klaas de Vries (PvdA), Van Heemst (PvdA), Vos (GroenLinks), Rouvoet (ChristenUnie), Adelmund (PvdA), De Wit (SP), Albayrak (PvdA), Luchtenveld (VVD), Wilders (Groep Wilders), Weekers (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), voorzitter, Çörüz (CDA), Verbeet (PvdA), ondervoorzitter, Wolfsen (PvdA), Jan de Vries (CDA), Van Haersma Buma (CDA), Eerdmans (LPF), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Van Fessem (CDA), Straub (PvdA), Griffith (VVD), Van der Laan

(D66), Visser (VVD), Azough (GroenLinks). Plv. leden: Jonker (CDA), Dijsselbloem (PvdA), Timmer (PvdA), Halsema (GroenLinks), Van der Staaij (SGP), Kalsbeek (PvdA), Van Velzen (SP), Tjon-A-Ten (PvdA), Van Baalen (VVD), Blok (VVD), Hirsi Ali (VVD), Aasted

Madsen-van Stiphout (CDA), Jager (CDA), Van Heteren (PvdA), Arib (PvdA), Buijs (CDA), Sterk (CDA), Varela (LPF), Joldersma (CDA), Ormel (CDA), Van Dijken (PvdA), Örgü (VVD), Lambrechts (D66), Rijpstra (VVD), Karimi (GroenLinks), Vergeer (SP), Hermans (LPF).

- de brief van de minister van BZK d.d. 17 november 2004 inzake de rapportages AIVD – terrorismebestrijding (27 925, nr. 150);
- de brief van de minister van BZK d.d. 17 november 2004 over de ontwikkeling van het nationaal alerteringsstelsel (29 754, nr. 3).

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand beknopt verslag uit.

Antwoord van de bewindslieden

Minister **Remkes** kondigt een AIVD-notitie inzake dawa en jihad aan, waarin zal worden ingegaan op de bedreigingen van de radicale islam tegen de democratische rechtsorde. De centrale boodschap zal zijn dat de samenleving in brede zin weerbaarder moet worden tegen mensen die een bedreiging van de democratische rechtsorde vormen in termen van haatzaaien, rekrutering en bereidheid tot gewelddadigheden. Een effectieve aanpak vraagt om alertheid in alle haarvaten van de samenleving. Daar hoort bij samenwerking met gematigde krachten in de moslimgemeenschap.

Het kabinet zal in de aanpak van de problematiek alles uit de kast halen. De beschikbare politiek-bestuurlijke voertuigen zullen worden aangewend. Er zal financieel onderzoek worden gedaan. Er zal toetsing aan het strafrecht plaatsvinden. Er zal nieuwe wetgeving worden opgesteld. Er zal intensief worden samengewerkt tussen de betrokken partijen, ook internationaal, waarbij effectieve informatie-uitwisseling zal plaatsvinden. Er zal worden opgepakt en aangehouden, geïnfiltrerd, verstoord en geblokkeerd, en bewaakt en beveiligd.

De Kamer zal ook nog een brief ontvangen naar aanleiding van het debat na de moord op Theo van Gogh. Daarin zal onder meer worden ingegaan op thema's rond bewaken en beveiligen. Nader zal worden geduid welke personele en financiële maatregelen getroffen zullen worden.

Bij het normatieve kader voor het beleid jegens radicale moskeeën en imams blijft het uitgangspunt het grondwettelijke kader van de vrijheid van godsdienst, met daarbij de opmerking dat dit geen excuus kan zijn voor zaken die Nederland niet accepteert. Het is onaanvaardbaar dat in een aantal moskeeën preken worden gehouden waarin de Nederlandse samenleving wordt afgeschilderd als moreel verderfelijk, waarin het Westen stelselmatig wordt neergezet als de grote vijand van de islam, waarin de gelijkheid tussen mannen en vrouwen als on-islamitisch wordt beschouwd en het gezag van de Nederlandse overheid in twijfel wordt getrokken. De overheid zal niet dulden dat een dergelijke prediking ertoe leidt dat bepaalde moskeeën broedplaatsen worden voor verdere radicalisering van jongeren. Imams en bestuurders van dergelijke moskeeën zullen, als zij niet strafrechtelijk kunnen worden aangepakt, aangesproken worden op hun verantwoordelijkheid. Met politiek-bestuurlijke maatregelen zullen zij onder druk worden gezet om de andere koers te volgen. De landelijke en de lokale overheid zullen de betrokken imams en bestuurders ervan doordringen dat de antiwesterse toonzetting van hun prediking niet door de beugel kan. Het moet afgelopen zijn met de laksheid ten aanzien van activiteiten binnen hun moskeeën van rekruteurs die jongeren trachten te werven voor de gewapende jihad. De betrokken imams en bestuurders zullen met klem gewezen worden op de noodzaak van een grotere financiële transparantie van de stichtingen die zij vertegenwoordigen. Waar mogelijk zullen hen sancties in het vooruitzicht worden gesteld, bijvoorbeeld in de sfeer van subsidieverstrekking of vreemdelingenrecht. Daartoe zijn inmiddels concrete stappen gezet.

Terrorismebestrijding richt zich op een van de drie oorzaken die kunnen leiden tot een crisis, namelijk het bewust menselijk handelen. Daarnaast zijn er de natuurlijke en technologische oorzaken van een crisis. Vanuit dat

aspect moeten in andere beleidsdossiers het risico en de kwetsbaarheid geminimaliseerd worden door het wegnemen van oorzaken, respectievelijk het opsporen van verdachten, dan wel het nemen van beschermende maatregelen. Crisisbeheersing is dus breder dan terrorismebestrijding. Er wordt ook naar de twee andere aspecten gekeken. Daarnaast gaat crisisbeheersing ook over de respons en de werking van het crisisbeheersingsstelsel. De dreiging en de impact van een aanslag rechtvaardigen het creëren van een acute doorzettingsmacht van de primair verantwoordelijke minister van Justitie. De oorzaak van een dreiging moet zo snel mogelijk worden weggenomen en de handhaving van de rechtsorde moet de vereiste prioriteit worden gegeven. De minister van BZK speelt bij het wegnemen van die dreiging ook een rol, onder andere in de relatie tot de AIVD. De rol van de minister van Justitie zet de verantwoordelijkheden van de minister van BZK niet opzij. Na een aanslag ligt in de responsfase het primaat bij de minister van BZK bij de handhaving van de openbare orde en veiligheid, de verdere afwikkeling van de calamiteit en het minimaliseren van de schade. De bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de minister van Justitie zijn complementair aan die van de minister van BZK. Ook bij een terreurcrisis is de minister van BZK verantwoordelijk voor de integrale aanpak van de crisisbeheersing. De ministers moeten de aspecten van de strafrecht- en veiligheidsketen inzake terrorismebestrijding goed op elkaar afstemmen. Beide bewindslieden hebben op dit dossier een gezagsrelatie: zij zitten nog dichter op elkaar geplakt dan voor die tijd het geval was.

Bij gedegen terrorismebestrijding treedt spanning op, omdat mogelijk het terrein van de individuele vrijheid moet worden betreden. Ten onrechte wordt echter gesproken van een regelrechte bedreiging van de democratische rechtsstaat. Er lijkt in brede lagen van de bevolking sympathie te bestaan voor de maatregelen. De uitoefening van individuele vrijheidsrechten moet per se overeind blijven. Terroristen misbruiken hun vrijheid echter om die van anderen aan te tasten en de rechtsstaat onderuit te halen. De overheid moet zich daartegen effectiever wapenen, zonder afstand te doen van een aantal rechtsstatelijke waarden. De randvoorwaarden die bij de maatregelen in acht worden genomen, vormen de kern van de democratische rechtsstaat. De uitoefening van overheidsmacht blijft gebonden aan de afgesproken rechtsregels. De overheid zal zich niet bemoeien met de inhoud van bepaalde opvattingen, religies of levensovertuigingen. Wel zal de publieke uiting daarvan aan beperkingen kunnen worden onderworpen. Als burgers menen in hun grondrechten te worden beperkt, kunnen zij altijd een beroep doen op de onafhankelijke rechter. Ook voor verdachten van terroristische misdrijven zal er een fatsoenlijke procesgang zijn. Er wordt gezocht naar mogelijkheden om de voorgestelde maatregelen zoveel mogelijk te beperken tot de gevallen waarvoor ze zijn bedoeld: terrorisme en georganiseerde internationale criminaliteit. De maatregelen kunnen worden gebonden aan een afzonderlijke rechtsruimte. Alleen in die situaties mag de overheid extra bevoegdheden uitoefenen. De rechtsstaat moet optimaal worden benut om gevaren af te wenden.

Er is gevraagd naar het terreuralarm van juli 2004. Sinds de aanslagen van 2001 en maart 2004 is in Nederland sprake van een verhoogde dreiging in algemene zin. Sinds 9 juli 2004 is er een verhoogde terroristische dreiging ten aanzien van concrete objecten en locaties in ons land, dit op basis van AIVD-informatie. Op basis van de informatie zijn gerichte maatregelen getroffen bij de desbetreffende objecten en locaties. Degenen die belast waren met de specifieke bewaking en beveiliging wisten wat hen te doen stond. Aangezien de maatregelen deels voor het publiek zichtbaar waren, is gekozen voor actieve persvoorlichting. Het valt te betreuren dat in de daaruit voortvloeiende publiciteit op sommige plaatsen een onjuist beeld is geschetst van een verhoogde algemene terroristische dreiging. De conclusie is dat een uitgebreidere toelichting had moeten worden gege-

ven. Er wordt thans gewerkt aan uniform beleid inzake communicatie over dreigingsanalyses, voorvallen, genomen maatregelen en beleid dat wordt ontwikkeld. De coördinator terrorismebestrijding wordt ambtelijk verantwoordelijk voor de communicatie richting de burger rondom terreur. Het bestuur en daarmee de hulpdiensten worden geïnformeerd door het Nationaal Coördinatiecentrum (NCC).

Het huidige dreigingsbeeld vanwege islamitisch terrorisme is sinds 9 juli 2004 onveranderd hoog, maar wat anders van aard. De dreiging is complexer en diffuser en lijkt zich minder op soft targets en meer op personen te richten. Er is sprake van zich radicaliserende individuen, die bereid en in staat zijn dodelijk toe te slaan. Het arresteren van leden van netwerken blijkt niet te leiden tot een duurzame versterking van motivatie en capaciteiten van terroristische netwerken. Het ziet ernaar uit dat er een eind begint te komen aan de reeks brandstichtingen en vernielingen van moskeeën, scholen en kerken. De verschillende diensten blijven de ontwikkelingen overigens alert volgen.

Wanneer noodzakelijk, waren tot op heden altijd dreigingsanalyses voorhanden. Nieuw is de behoefte om op elk moment over actuele dreigingsanalyses te kunnen beschikken. Ook nieuw is het baseren van dreigingsanalyses op informatie uit alle disciplines, de bundeling van analyses op één punt en advisering vanuit dat punt over beleidsopvolging. Het expertise- en analysecentrum van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) zal hierin voorzien. De dreigingsanalyses zijn er dus al wel, maar vanuit verschillende disciplines. De kracht moet zitten in het multidisciplinair maken van individuele analyses.

De bestrijding van internationaal islamitisch terrorisme vergt de inzet van meerdere partijen en samenwerking tussen die partijen. Effectieve informatie-uitwisseling binnen de kaders is nodig. Een voorbeeld hiervan is de Contraterrorisme-infobox (CT-infobox). Het gaat om een samenwerkingsverband tussen AIVD, KLPD, openbaar ministerie en IND. Binnenkort wordt de MIVD nog toegevoegd. De CT-infobox is sinds mei 2004 operationeel. Er is sprake van een groeiproces, maar in zijn huidige vorm functioneert het instrument binnen de wettelijke bepalingen die voor de deelnemende diensten gelden. De CT-infobox zal in de Wet op de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten (WIV) worden verankerd. Er zal rekening worden gehouden met de mogelijkheid om het instrument in de toekomst met aanvullende taken te belasten. Bovendien zal tussen de samenwerkende diensten een convenant worden gesloten. De samenwerking met het buitenland ondervindt geen hinder door het bestaan van de CT-infobox. De samenwerkingsunit in Brussel wordt overigens aanzienlijk versterkt. Daarnaast wordt op bilaterale basis intensief samengewerkt. In de memorie van toelichting bij de wettelijke verankering van de CT-infobox zal nader op die buitenlandse samenwerking worden ingegaan.

De personen die in de eerste vergelijking in de CT-infobox naar voren kwamen, zijn door de partners gezien op mogelijkheden voor vervolgacties. Het uiteindelijke doel is om alle in verband met terrorisme relevante personen op één punt in te brengen om te bezien hoe en door wie ze aangepakt kunnen worden. Het gaat dus niet alleen om de kernleden van netwerken, maar ook om personen in de periferie en radicaliserende jongeren. Het stellen van een grens aan opname in de box is noodzakelijk. De grens wordt bepaald door de mogelijkheden om met de uitkomsten van de informatie-uitwisseling daadwerkelijk iets te doen.

Het protocol dat voor de werkzaamheden in de box leidend zal zijn, is binnenkort gereed. De minister van Justitie is bereid om hierover met het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) in overleg te treden.

Ambtsberichten zijn door de rechter te toetsen. Voor de activiteiten die onder de WIV geschieden, is een commissie van toezicht in het leven geroepen. Het protocol zal vooraf aan deze commissie worden toegelicht. Toetsing door het CBP wordt niet noodzakelijk geacht.

Medewerkers van de Regionale Inlichtingendienst (RID) werken onder

verantwoordelijkheid van het hoofd van de AIVD. Zij worden opgeleid en aangestuurd door de dienst. Daartoe zijn AIVD'ers frequent aanwezig bij de RID en omgekeerd. Er zijn door de AIVD in de afgelopen jaren bij de politiekorpsen regelmatig presentaties en briefings verzorgd. Ook zijn AIVD'ers tijdelijk gestationeerd geweest. Bij de nationale recherche is een AIVD-liaison gestationeerd. De RID valt gezagsmatig onder de AIVD en beheersmatig onder de politie. Artikel 60 van de WIV stelt grenzen aan het verstrekken van informatie. In het debat over de moord op Theo van Gogh is toegezegd dat in overleg met politie en bestuur nader verkend zal worden hoe aan die spagaatachtige situatie een einde gemaakt kan worden. Er wordt hard ingezet op samenwerking tussen AIVD en politie. Er zal gewerkt moeten worden aan kwaliteitsverbetering van de RID. In de toegezegde brief zal dit element aan de orde komen. Verder zijn beide ministers in de eindfase met een wetsvoorstel op grond waarvan de AIVD toegang krijgt tot de politiebestanden.

Voor de korte termijn worden de krachten gebundeld. Voor de middellange termijn is een nadere verkenning nodig van de alternatieven voor een effectieve en efficiëntere organisatie en verantwoordelijkheidsverdeling inzake de nationale veiligheid. Voor deze verkenning zijn bouwstenen nodig. Er moet nader inzicht worden geboden in de organisatorische aanpak op rijksniveau. De evaluatie van de politieorganisatie is in september begonnen onder leiding van mevrouw Leemhuis, die vóór 1 juli 2005 zal rapporteren. Er is gerapporteerd over de bestuurlijke evaluatie van de AIVD. Het kabinetsstandpunt zal op korte termijn worden gepresenteerd. Verder is er de beleidsverkenning nationale veiligheid. Uitkomsten van de verkenning van de alternatieven worden voorzien in 2005. De verkenning gebeurt onder leiding van de minister voor BVK en wordt verricht door de minister-president, de minister van Justitie en de minister van BZK.

De sense of urgency rond de veiligheidsregio Schiphol is de afgelopen maanden fors toegenomen. Mede om deze positieve ontwikkelingen een extra impuls te geven is aan alle burgemeesters en CdK's een brief gestuurd met de laatste relevante informatie. Over de veiligheidsregio Schiphol zijn tussen betrokken partijen duidelijke afspraken gemaakt. In het kader van de terrorismebestrijding behoeven deze thans geen aanpassing. Het bevoegd gezag ligt bij de burgemeester van Haarlemmermeer. Binnenkort zal nog overleg worden gevoerd.

Het project Vitaal is zeer complex. Vanwege de grote verwevenheid van de vitale infrastructuur en de domino-effecten die bij uitval of verstoring kunnen optreden, moet op een zo breed mogelijke basis kennis worden gegenereerd. De huidige kennis biedt voldoende houvast om besluiten te kunnen nemen over een aantal actuele beleidsvraagstukken. Te denken valt aan beveiligings- en bewakingsaspecten ten aanzien van vitale objecten en prioriteitsvragen bij het uitschakelen van elektriciteit. Het project Vitaal kent al enige prioritering, omdat in risicoanalyses in eerste instantie wordt gekeken naar sectorale en intersectorale vitale knooppunten. Op korte termijn zal nader worden geprioriteerd op het aspect terrorismebestrijding. In internationaal verband loopt Nederland voorop. De Kamer heeft inmiddels een brief ontvangen over het alerteringsstelsel.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Van Fessem** (CDA) spreekt zijn treurnis uit over de afwezigheid van de heer Wilders.

Door financieringsstromen te ontdekken en te volgen moeten radicalen worden opgespoord. De financiële expertise daarvoor moet worden bevorderd. Waar mogelijk moeten paspoorten worden ingehouden of mensen worden uitgezet. Verdachten moeten tijdig worden opgepakt en berecht. De ministers dienen keihard door te gaan met hun voornemens,

bijvoorbeeld inzake de aanpassingen in het straf- en strafprocesrecht, het vreemdelingenrecht en de organisatorische maatregelen. Bij wetswijziging is de hoogste versnelling geboden.

Een weerbare democratie moet niet bang zijn om onorthodoxe maatregelen te treffen. Zij moet alles doen om de veiligheid van de eigen burgers te waarborgen. Als de burgers hun vertrouwen kwijtraken in de bescherming die de Staat hun kan geven, zakt het land weg van de sterke democratische hoogte waarop het zich bevindt. Er past geen aarzeling bij de aanpak van lieden die de Nederlandse verworvenheden willen afschaffen en ijveren voor vijandige denkbeelden.

Nederland zal zich voor langere tijd teweer moeten stellen. De kosten van het niet uitgevoerde onderhoud moeten alsnog worden gemaakt: meer AIVD, meer politie, meer openbaar ministerie, meer cellen, meer rechters. Hoe zal invulling worden gegeven aan de toename van de sterkte van de diverse diensten?

De reactie van de voorzitter van het CBP in het Algemeen Politieblad heeft een hoog studeerkamergehalte. Er is geen tijd om eerst een paar jaar de bestaande bevoegdheden goed uit te proberen en pas dan te kijken of meer wetgeving nodig is. Een van de eerste maatregelen moet de notificatieplicht in het Wetboek van strafvordering betreffen. Het is onzinnig dat radicalen regelmatig kunnen informeren of een onderzoek tegen hen is gestart.

Nederland dient de Europese lijst van terreurorganisaties toe te passen. Zijn al bevestigingen van kracht? Wordt in dit verband gedacht aan ontbinding van bepaalde rechtspersonen?

Bij de financiële aanpak van allerlei stichtingen en verenigingen kan gedacht worden aan de bevoegdheid voor politie, openbaar ministerie of fiscus om boekhoudingen in te zien. Argwaan zou daarvoor een voldoende voorwaarde zijn.

Volgens COT is er buiten de vier grote steden weinig aandacht voor terrorismebestrijding. Zal het lukken om met de oproep aan de politie-regio's om samen met korpsbeheerders, burgemeester en openbaar ministerie een risicoanalyse te maken de bestuurders bewuster te maken van hun verantwoordelijkheid? Wordt er inderdaad te weinig geoefend? Burgemeesters hebben verklaard dat zij meer informatie via de AIVD en de RID willen ontvangen. Het moet gaan om «need to know»-informatie. Kan de korpschef dat beoordelen?

De in de brief van 10 november aangekondigde maatregelen zijn zeer aansprekend. Het is een evenwichtig pakket van repressie en preventie. IBI, integreren, binden en isoleren, is hard nodig. Gewone moslims hebben het moeilijk indien terroristen slap worden aangepakt.

De bewijslast bij visumverlening dient met spoed te worden omgekeerd. Het inhouden van het paspoort kan een optie zijn bij de aanpak van radicalen. Zij mogen hun verderfelijke gedachtegoed niet nog verder laten verzieken in een eng land.

Het tempo bij het tot stand brengen van een alerteringssysteem lijkt erg laag te liggen. De eerste uitwerking zal zijn gericht op speciale sectoren van het bedrijfsleven. Zullen de burgers hierbij gelijk worden betrokken? Waarom wordt voor het alerteren niet gekozen voor BZK?

De heer **Van Heemst** (PvdA) blijft vinden dat de verantwoordelijkheid voor het doorhakken van knopen inzake terreurbestrijding bij de minister van BZK moet liggen. De minister van Justitie zegt dat terrorisme een kwestie van strafrecht is, maar daaraan vooraf gaat een fase waarin de minister van BZK via de AIVD verantwoordelijk is voor het speuren naar broeinesten in de samenleving. De expertise die in Amerika en Spanje is opgedaan, moet in Nederland worden gebruikt bij het doorlichten van de organisatie van terrorismebestrijding en crisisbeheersing. Mogelijk zijn ook lessen te leren uit de succesvolle strijd tegen het terrorisme van de RAF en de Rode Brigades in de jaren '70 en '80.

Na het roerige debat in de Kamer naar aanleiding van de moord op Theo van Gogh resteerde er ook in de VVD-fractie kritiek op de minister van BZK. Deze zou daarover in contact treden met de fractievoorzitter van zijn partij. Kan over die gesprekken iets worden gemeld?

Wanneer zal de Kamer het overzicht krijgen van de extra capaciteit die voor de AIVD nodig is? In welk tempo zal de uitbreiding worden gerealiseerd? De lokale politie en de gemeenten zullen beter ondersteund worden bij het bewaken en beveiligen van bedreigde personen. Is dit proces reeds in gang gezet?

De minister van BZK heeft een AIVD-notitie dawa en jihad aangekondigd. Zal daarin een bruikbare uitgewerkte strategie om het terrorisme tegen te gaan zijn opgenomen? Zal erin staan op welke wijze de centrale overheid in al haar onderdelen door de minister van BZK is aangesproken op de bijdrage die kan worden geleverd aan het bestrijden van terrorisme?

Het zou goed zijn om websites waarop haatdragende en haatzaaiende informatie wordt verstrekt, te ontregelen en zoveel mogelijk tegen te gaan.

Er moet veel harder worden opgetreden tegen predikers die door Europa trekken en groepjes volgelingen voeden met moslimextremisme. Kunnen dergelijke mensen niet gewoon op een zwarte lijst worden gezet en uit Europa worden geweerd?

Ook racisme in Nederland dient op alle fronten harder bestreden te worden. Een speciale unit bij de nationale recherche zou systematisch en consequent via undercoveracties racisme moeten opsporen. Hierbij moet gedacht worden aan horecaweigeringsbeleid, aan het moeilijk vinden van stageplaatsen, enz.

Op het punt van screenen van stichtingen is Nederland in Europa een luilekkerland. Zo is er geen verplichting om jaarverslagen en jaarrekeningen te maken. De brief hierover van begin juli heeft een veel te voorzichtige toonzetting.

Er dient helderheid te worden verschaft over het nut van de activiteiten van de Europese veiligheidscoördinator Gijs de Vries. Wat is de reactie geweest naar aanleiding van uitspraken zijnerzijds in Trouw over naar Nederland terugkerende potentiële terroristen?

De heer **Eerdmans** (LPF) wijst allereerst op de benarde positie van de heer Wilders. De minister van Justitie vindt het onnodig om mensen die zich bij de beweging van de heer Wilders willen aansluiten, te beveiligen. Dat duidt op een enorme naïviteit. Wat gaat de minister doen om het democratisch proces voor de heer Wilders onbelemmerd doorgang te laten vinden?

Het buitenland beschouwt Nederland nog steeds als een safe house voor moslimterroristen. De AIVD lijkt stelselmatig slechts te reageren op ernstige incidenten. Proactief handelen lijkt veel minder aan de orde. De minister van Justitie wil het deelnemen aan of faciliteren van een terroristische organisatie terecht strafbaar stellen. Een flink aantal organisaties staat ten onrechte nog niet op de EU-lijst. De zeer gevaarlijke stichting Al Waqf Al-Islami wordt eindelijk door de AIVD onder een vergrootglas gelegd. Wanneer kunnen de resultaten daarvan tegemoet worden gezien? Een probleem apart wordt gevormd door rechtspersonen die regelmatig van naam veranderen. Kan het recht op vrije vereniging in dit opzicht beperkt worden?

De regering denkt nog steeds na over maatregelen tegen radicale moskeeën en haatimams, maar zou een voorbeeld moeten nemen aan de voortvarendheid van de Franse onderzoeksrechter Bruguière. Franse moslimorganisaties steunen hem en bepleiten het uitzetten van radicale imams. Zou overigens een lijst van alle imams kunnen worden opgesteld? Het is onbegrijpelijk dat de regering de foute moskeeën niet bij naam noemt. In Frankrijk worden veertig radicale moskeeën continu in de gaten gehouden. Zal dat in Nederland ook gebeuren?

Artikel 15 EVRM biedt een handvat om de rechten van terroristen in te dammen. In andere Europese landen is het mogelijk om een verdachte gedurende een zekere tijd een advocaat te ontzeggen. Moet dat niet ook in Nederland mogelijk worden gemaakt? In Duitsland staat in de grondwet dat iemand die de grondrechten van een ander met voeten treedt, zijn eigen grondrechten verliest. Zo'n consequente lijn verdient navolging. Het isoleren van terroristen is goed, maar daarbij hoort het in de gaten houden van de gevangenen, die soms ook een broedplaats van radicalisering zijn.

Het blijft van groot belang om de burgers op de hoogte te houden. In Engeland is een folder over terreurdreiging huis-aan-huis verspreid. Zoiets zou ook in Nederland moeten gebeuren.

Buitenlandse haatzaaiers dienen van de Nederlandse televisieschermen te worden geweerd. Hoe zal de motie over dit onderwerp worden uitgevoerd?

Mevrouw **Griffith** (VVD) hoort veel woorden van dit kabinet, maar ziet weinig daden. Op korte termijn moeten zichtbare resultaten geboekt worden. De AIVD heeft in meerdere rapporten aangegeven dat er verbanden zijn tussen Nederlandse moskeeën en Saoedische financiering. Wat is concreet met deze constatering gedaan? Er is nog geen moskee ontbonden, er is nog geen imam het land uitgezet. Onderzoek is ingesteld naar de stichting Al Haramain. Wat is de stand van zaken rond het ontbindingsverzoek dat het openbaar ministerie bij de rechter zou hebben ingediend? Er is onderzoek ingesteld naar in Amsterdam verspreide pamfletten en naar het boek *De weg van de islam*, maar ook daar is niets meer van vernomen. Er zijn al in 2001 Kamervragen gesteld, er zijn sindsdien vele moties ingediend inzake terrorisme en radicalisering. Van de concrete uitvoering van de moties en amendementen moet een overzicht worden opgesteld.

Het kan nuttig zijn om de terrorismebestrijding tot een groot project te benoemen. Als veiligheid zo'n topprioriteit is, moet in deze Kamer regelmatig gerapporteerd worden over de maatregelen.

Het is teleurstellend dat de brief waarom voor dit overleg is verzocht, niet is verschenen. Vóór het kerstreces moet er alsnog een brief bij de Kamer liggen, waarin concreet wordt aangegeven welke stappen ondernomen zullen worden, opdat er een plenair debat met de fractievoorzitters kan volgen.

In deze brief moet aangegeven worden hoe ver de uitvoering van de sinds 2001 aangenomen moties gevorderd is. Het gaat daarbij om haatzaaiende moskeeën, sluiting van radicale scholen en uitzetting van imams, maar ook om het tegengaan van propaganda via televisie en internet. Er zijn voorstellen gedaan voor het afschaffen van de dubbele nationaliteit en het hanteren van een voorwaardelijke verblijfsvergunning. Per wanneer kan een en ander gerealiseerd zijn?

Er zijn zorgen over de financiering. Daartoe moet een speurhond à la de AFM in het leven geroepen worden. Wat zal er op welke termijn worden gedaan? In de brief van de minister van Financiën van 14 juli 2004 wordt een batterij maatregelen aangekondigd. Die maatregelen zijn sindsdien niet terug te vinden. Wat is er sindsdien gedaan op het punt van de financiering van stichtingen, scholen en moskeeën?

De zwarte lijst van de EU zal worden gehanteerd. Over de lijst van de VN wordt echter geen mededeling gedaan. Het verdient de voorkeur dat deze dezelfde werking krijgt.

Er dient een apart meldpunt voor burgers te worden ingesteld om radicalisering en haatzaaien via het internet te kunnen aanpakken.

Gemeenten blijken nog steeds subsidie te verlenen aan instellingen die verantwoordelijk zijn voor haatzaaien en radicalisering en moeten daarop worden aangesproken.

De minister van BZK heeft een nota inzake weerbaarheid aangekondigd. De minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie heeft een nota over radicalisering aangekondigd. De minister van Justitie zal komen met een rapport over de democratische rechtsstaat en de weerbare samenleving. Gaat het inderdaad om drie verschillende rapporten en, zo ja, is het niet verstandiger om één nota uit te brengen?

Georganiseerde criminaliteit is een van de bronnen van terrorisme. Wordt op dit punt goed samengewerkt met de nationale recherche?

Het geld mag niet in Den Haag blijven hangen. Ook bij de RID en de BBE's moet een forse uitbreiding plaatsvinden. Hoe staat het met de hoeveelheid mankracht en materieel? Ook bij het KLPD is een forse uitbreiding gewenst. De mensen van de arrestatieteams riskeren hun leven. Ook daarin moet dus meer geïnvesteerd worden.

In Europees verband is gezegd dat de AIVD nauw moet samenwerken met de hulpdiensten, opdat deze beter voorbereid zijn. Een betere informatie-uitwisseling is noodzakelijk.

De functionele voorbereiding van het alerteringssysteem zou per 1 januari 2005 gereed zijn. De omzetting blijkt echter weerbarstig. Is er een plan van aanpak om prioriteiten te stellen bij de samenwerking? Daarnaast is het van belang dat oefeningen plaatsvinden.

Mevrouw **Van der Laan** (D66) betreurt de afwezigheid van de heer Wilders en mevrouw Hirsi Ali. Kamerleden moeten hun werk in alle vrijheid kunnen doen.

De sense of urgency op nationaal niveau moet doorwerken op regionaal en lokaal niveau. Er zijn brieven gestuurd naar de gemeenten, maar de ene gemeente blijkt veel beter voorbereid dan de andere. Er wordt echt onvoldoende geoefend. In de haven van Rotterdam zijn goede maatregelen getroffen. De Amsterdamse haven loopt daar zeer bij achter. Hoe zullen de regionale en lokale overheden beter bij de strijd tegen terrorisme worden betrokken?

Er zit een knip tussen de bevoegdheden van de minister van Justitie en die van de minister van BZK. Aanslagen kunnen elkaar opvolgen. De minister van BZK zegt na een aanslag het primaat te hebben, maar dat kan ook van de minister van Justitie gezegd worden, omdat er een volgende aanslag kan volgen. Wordt de politie ingezet op preventie of crisisbeheersing? Uiterlijk bij de start van de volgende kabinetsperiode moet dit probleem zijn opgelost. Het verdient de voorkeur om één minister voor veiligheid te hebben. Het toezicht op de rechtsstatelijke rechten moet daarbij op de een of andere manier apart worden georganiseerd.

Het verdient aanbeveling om een langetermijnstrategie op te stellen.

Daarbij gaat daarbij om het aanpakken van de oorzaken van radicalisering, om het leren van buurlanden, om de discussie over rechtsstaat versus veiligheid. Tot nu toe is te veel sprake van incidentenpolitiek.

De aandacht van de veiligheidsdiensten is terecht sterk gericht op islamistisch terrorisme, maar het is niet het enige risico. Voorkomen moet worden dat andere radicale bewegingen uit de aandacht verdwijnen en sterker worden. Een uitbreiding van de capaciteit van de AIVD met 100 man is waarschijnlijk niet genoeg. Een vier- of vijfvoud daarvan ligt meer voor de hand.

Het heeft veel te lang geduurd voordat een alerteringssysteem tot stand gekomen is. De Rotterdamse haven heeft inmiddels een eigen systeem met vijf verschillende alertheidsniveaus. Het nationale systeem zal met drie niveaus werken. Hoe zal het Europese alerteringssysteem eruit komen te zien? Voorkomen moet worden dat door laksheid steeds hetzelfde werk moet worden verricht.

Veel vitale installaties staan in kleine gemeenten, die niet goed op terrorisme zijn voorbereid. Hoe zal ervoor worden gezorgd dat er genoeg geoefend wordt? Weet elke burgemeester dat zijn gemeente vitale infrastruc-

tuur bevat? Hoe zal ervoor worden gezorgd dat de Europese samenwerking goed loopt?

De AIVD moet ook zijn successen uitventen. Als slechts de problemen publiek worden, is dat niet goed voor het publieke draagvlak.

De uitspraken van de Europese veiligheidscoördinator zijn verbazingwekkend. Waarom zijn die uitspraken in een krant terechtgekomen? Wordt de genoemde groep in de gaten gehouden?

De politieke conclusie is dat er op het terrein van terrorismebestrijding niet genoeg gebeurt. Het moet sneller, slimmer, effectiever en meer op de toekomst gericht.

Mevrouw **Van Velzen** (SP) vindt het zeer ernstig dat de heer Wilders voorlopig niet in de Kamer zal verschijnen omdat de dreiging hem te groot is. De mensen die dergelijke bedreigingen uiten, moeten met de hoogste urgentie opgespoord en berecht worden. Extremisme van welke aard dan ook moet bestreden worden. In feite ligt de Nederlandse democratie onder vuur. Het kabinet en de AIVD lijken de urgentie te kennen. Het is goed dat het kabinet naar aanleiding van de moord op Theo van Gogh komt met aanvullende maatregelen. Het grootste deel ervan zal worden gesteund.

Er moet onderscheid worden gemaakt tussen terroristische dreiging en het integratieprobleem. Het falend integratiebeleid kan zeker niet rechtstreeks worden gekoppeld aan de aanslagen en de bedreigingen. Een gebrek aan integratie maakt mensen niet automatisch terrorist en terroristen zijn niet per definitie slecht geïntegreerd. Stigmatisering moet voorkomen worden, ophitsing is kwalijk.

De Algemene Rekenkamer heeft de informatie-uitwisseling tussen de ministeries en de verschillende coördinatoren bekritiseerd. Betere samenwerking is noodzakelijk. Als wijziging van de WIV daarvoor noodzakelijk is, moet de procedure zo snel mogelijk worden doorlopen. De spreiding van bevoegdheden over beide ministeries blijft vragen oproepen. Bovendien wordt het voor de Kamer moeilijker om te controleren. Als de ministers nog dichter op elkaar geplakt zijn, is de vraag wie er boven ligt. Waar mogelijk moet de aansturing van de activiteiten op het terrein van terrorismebestrijding transparanter worden, al was het maar om een bredere steun onder de bevolking te verkrijgen.

Er zijn zogenaamde goede-doelenorganisaties die aantoonbaar terroristische drijfveren hebben. Dergelijke organisaties moeten inderdaad scherper gecontroleerd worden. Het hanteren van de EU-lijst van verboden organisaties kent haken en ogen. Wat gebeurt er bijvoorbeeld bij naamsverandering van organisaties? Een goed onderbouwde lijn, op grond waarvan organisaties die terrorisme steunen verboden worden, verdient de voorkeur boven een starre lijst.

In het kader van de aanpak van verkeerde websites, is al lang geleden aandacht gevraagd voor qoqaz.nl. Waarom is hiertegen nog steeds niet opgetreden?

De heer **Van der Staaij** (SGP) betreurt de afwezigheid van de heer Wilders.

Terrorismebestrijding moet voortvarend en integraal worden aangepakt. Daarom is dit debat in feite een tussenstap op weg naar de komende integrale voortgangsrapportage. De dreiging van terrorisme moet serieus worden genomen. De dreigingsanalyses bieden een basis voor vergaande maatregelen, preventief en repressief. De rechtsstaat moet beschermd worden.

De strijd tegen terrorisme vergt een voortvarende, grondige uitwerking van alle maatregelen: informatie-uitwisseling, binnenlands en buitenlands, aanpak van de voedingsbodem voor terrorisme, optreden tegen haatzaaiende taal die via schotelantennes Nederland binnenkomt, optreden tegen terroristische organisaties en organisaties die terrorisme

ondersteunen, het aanpakken van organisaties die niet de vorm van een rechtspersoon hebben.

De minister van BZK sprak bij de opsomming van niet-toelaatbare uitingen ook van antiwesterse preken, maar hierbij moet de grens natuurlijk nauwlettend in de gaten worden gehouden. Het moet mogelijk blijven om cultuurkritiek of kritiek op onze samenleving te uiten. De nuances van die discussie zullen aan de orde komen in het aparte debat over de grondrechten in de pluriforme samenleving.

Waakzaamheid is op alle niveaus geboden. De burgemeesters die direct reageerden met de mededeling dat zij geen speurhond wilden zijn, gaven geen blijk van besef van de ernst van de situatie. Ieder dient op zijn eigen manier alert te zijn als hij geconfronteerd wordt met radicale tendensen. Er heeft een grootscheeps onderzoek plaatsgehadt naar religieuze organisaties en hun eventuele links met terreurnetwerken. In het nieuws zijn alleen verdenkingen tegen islamitische organisaties aan het licht gekomen. Wordt ook gekeken naar andere organisaties?

Ook op het punt van het alerteringssysteem dient de verantwoordelijkheidsverdeling volstrekt helder te zijn. De minister van Justitie beslist over het afkondigen van het alerteringsniveau, maar de brief erover is alleen door de minister van BZK ondertekend. Hopelijk is dat geen voorafschaduwning van toekomstige verwarring over de bevoegdheid. Kunnen voorafgaand aan een wettelijke regeling al sturende afspraken worden gemaakt met bijvoorbeeld het bedrijfsleven?

De bevoegdheidsverdeling is helder aangegeven. Terrorismebestrijding is simpel gezegd: voorkomen dat er een bom afgaat. Crisisbestrijding begint als de bom is afgegaan. Na het afgaan van een bom is echter onbekend of er een tweede is. De precieze taakafbakening kan dan toch weer vragen oproepen. Het beeld van op elkaar geplakte ministers wijst niet op optimale bewegingsvrijheid. Er blijft een risico van communicatieproblemen bestaan. Het is zinnig om de ervaringen in Amerika en Spanje bij het nadenken te betrekken.

Er dient gereageerd te worden op de brandbrief uit de regio Schiphol. Extra aandacht voor het faciliteren en communiceren via internet is geboden. Onlangs gaf een provider te kennen dat bekend was dat er op sites dingen gebeurden die het daglicht niet kunnen verdragen, terwijl hij niets merkte van activiteit van politie of justitie.

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie) vindt het zeer zorgelijk dat collega's zich te zeer bedreigd voelen om te functioneren in de Nederlandse democratie. Het ontbreekt het kabinet niet aan een besef van urgentie. Het feit dat dit kabinet meldt dat geld geen rol speelt, is daarvan een duidelijke indicatie. De coördinatie van de terrorismebestrijding ligt ten onrechte bij de minister van Justitie. Het blijft onhelder wie waarvoor aanspreekbaar is. Het is goed dat er een NCTb is, maar dan moet het echt gaan om coördinatie. In advertenties namens deze instantie wordt gesproken van het expertisecentrum voor terrorismebestrijding, terwijl er daarvoor toch al een AIVD is. Voorkomen moet worden dat weer een tussenlaag ontstaat. Zal de NCTb ook toegang krijgen tot AIVD-informatie en, zo ja, zal dat internationaal niet complicerend werken?

Ook in de reacties vanuit de regio Schiphol ging het weer om een gebrekkige coördinatie. Daar moet echt helder op gereageerd worden.

De concrete resultaten van de Europese coördinator terrorismebestrijding zijn onduidelijk. Zijn werkzaamheden zouden in november tot een afronding komen. Wat is de stand van zaken?

Ook de samenwerking met de decentrale overheden verdient verheldering. De burgemeesters van de grote steden hebben de minister van BZK uitgenodigd voor hun eerstvolgende vergadering, wederom omdat zij menen onvoldoende de beschikking te hebben over AIVD-informatie. Wat is de inzet van het kabinet in dezen?

Het onderzoek naar de financiering van stichtingen wordt heel breed getrokken, terwijl aanvankelijk de blik uitsluitend gericht was op islamitische stichtingen. Is dat echt nodig of is het slechts vanwege de beeldvorming gebeurd?

Er schijnt een conceptwetsvoorstel te circuleren om iets toe te voegen aan de Wet terroristische misdrijven. Er zou al moeten kunnen worden ingegrepen indien er aanwijzingen zijn. Is dat juist en, zo ja, wat voegt het toe aan het bestaande instrumentarium?

Het voorstel inzake de EU-lijst komt neer op een verbod, hetgeen niet betekent dat de organisaties ontbonden moeten worden. Wat is de relatie van dit voorstel met artikel 2:20 van de Burgerlijk Wetboek? In 1982 is een wetsvoorstel aangenomen ter wijziging van enige bepalingen over verboden rechtspersonen. Het zou zinvol kunnen zijn om het verboden verklaren en de vordering tot feitelijke ontbinding uit elkaar te trekken. Een organisatie die zich op de korrel genomen voelt met een dreigende verbodsverklaring, zal zichzelf ontbinden. De deelnemers zijn dan niet strafbaar als zij vervolgens in een nieuwe organisatie doorgaan met hun bezigheden. Organisaties zonder rechtspersoonlijkheid zouden ook moeten kunnen worden aangepakt.

Mevrouw **Vos** (GroenLinks) vindt het onverteerbaar dat medeparlementariërs zich dusdanig bedreigd voelen, dat zij niet deelnemen aan het debat in het parlement, noch aan het publieke debat.

De minister van BZK sprak ferme taal over preken in moskeeën, maar ging daarbij wel erg ver. Het moet mogelijk blijven om antiwesterse opvattingen en niet-gangbare man-vrouwopvattingen te uiten.

Er is veel kritiek geuit op de nieuwe organisatie van de terreurbestrijding. Eén ministerie van veiligheid is niet de panacee, sterker nog, het kan tot een ongewenste machtsconcentratie leiden. De tussen beide ministeries gemaakte afspraken zijn echter volstrekt ondoorzichtig. De coördinatie is onvoldoende helder.

Voor een goede aanpak van het terrorisme zijn ministers nodig die de volle steun in Kamer en kabinet hebben. Bij de positie van de minister van BZK zijn in dit opzicht, gezien de opstelling van de VVD-fractie, vraagtekens te plaatsen.

Er is onvoldoende samenwerking tussen inlichtingendiensten, politie en openbaar ministerie. Ook zijn er lacunes in de kennis en kunde inzake terrorisme, onder meer bij de AIVD, zie het rapport van de commissie-Havermans. Concrete voorstellen ter verbetering ontbreken grotendeels. De AIVD informeert andere overheidsdiensten te laat en te weinig. Ook op het internationale vlak schort het aan samenwerking. Op welke wijze wordt hieraan gewerkt?

Na de moord op Theo van Gogh gaf de burgemeester van Amsterdam te kennen dat hij door de RID niet geïnformeerd was over radicalisering en netwerken ter plaatse. Wat wordt er met deze klacht gedaan? Waarom is geen onderzoek verricht naar radicalisering onder jongeren in Amsterdam-West? De burgemeester pleitte voor een bestuurlijke aanpak. Heeft dit pleidooi een vervolg gekregen?

Een CT-infobox kan waardevol zijn, maar de scheiding van de wettelijke taken en bevoegdheden van enerzijds inlichtingen- en veiligheidsdiensten en anderzijds justitie en politie moet overeind blijven. Het is vreemd dat een toets door het CBP niet nodig wordt geacht. Kunnen officieren van justitie via de CT-infobox beschikken over de softe informatie van de AIVD? Zal dat ook gelden voor burgemeesters?

De versterking van de democratische controle op de AIVD zal aan de orde komen bij het debat over het rapport van de commissie-Havermans. De Kamercommissie is geen voorbeeld van volwaardige democratische controle.

Er moet meer gebeuren aan de aanpak van extremistische uitlatingen via internetsites. Providers zouden een meldpunt internetterreur kunnen opzetten.

De antwoorden op de vragen rond de beveiliging van de heer Van Aartsen zijn onvoldoende. Het is onbegrijpelijk dat het kabinet het niet nodig vond, de heer Van Aartsen eerder te informeren dan vlak voor de openbaarheid van de brief die op het lichaam van Theo van Gogh werd gevonden.

De aanpak door het kabinet van de persoonsbeveiliging is onvoldoende. Ook van een aantal opinieleiders zou een dreigingsanalyse en een risico-analyse moeten worden opgesteld.

Jongeren die zich in de grijze zone bevinden, moeten niet verder radicaliseren. Het kabinet doet daar te weinig aan. Discriminatie en racisme moeten veel harder aangepakt worden, ook door interventieteams. Islamitische jongeren worden keer op keer geconfronteerd met discriminatie, van horeca tot aan werk en stage.

Rekrutering vindt volgens de AIVD steeds vaker buiten moskeeën plaats, bijvoorbeeld in gevangenissen en op scholen. Wat gaat het kabinet daaraan doen?

Minister **Donner** vindt het niet verstandig om publiek te spreken over de beveiliging van de heer Wilders. Op de vraag of zijn beveiliging voldoende was om als Kamerlid te functioneren, zijn geen signalen gevolgd dat dat niet het geval zou zijn.

Er is gevraagd of terrorismebestrijding kan worden bestempeld als groot project. Over dit onderwerp wordt nu al veel intensiever informatie uitgewisseld en gerapporteerd dan gebruikelijk is bij een groot project. Ook het kabinet heeft er behoefte aan om de Kamer vóór het reces bij brief een geïntegreerde beschrijving te verstrekken van de verschillende stappen. Er zal ingegaan worden op elementen van het beleid, maar primair zal worden geduid wat er op basis van de toezeggingen in de afgelopen twee maanden is gebeurd. Of het lukt om daarin ook op de uitvoering van de verschillende moties in te gaan, is de vraag. Als het niet lukt, zal de Kamer daarover een aparte brief ontvangen.

Er is opnieuw ingegaan op de organisatie. Er is gekozen voor coördinatie bij de minister van Justitie. Het informatiedeel bij terrorismebestrijding ligt bij de minister van BZK, maar de politie krijgt in Nederland indirect maar van één minister instructies, en dat is de minister van Justitie. Bij Schiphol is er nog de bijzondere situatie dat de Koninklijke Marechaussee als bevoegd gezag de minister van Justitie heeft. Bij de bestrijding van terrorisme gaat het ook om de bestrijding van criminaliteit, hetgeen met name in de strafrechtelijke sfeer plaatsvindt. Via het openbaar ministerie loopt ook dat langs de minister van Justitie. In de praktijk zijn meer ministers dan alleen die van BZK en van Justitie betrokken bij de bestrijding van terrorisme. Dat is ook wenselijk, omdat alleen op die wijze voorkomen kan worden dat er schotten ontstaan tussen de verschillende bestrijdingsmethoden. De bulk van de bevoegdheden zit wel bij de ministers van BZK en van Justitie. Het is niet dienstig om dan een moloch van een organisatie te creëren. Het is veeleer handzaam om de diensten die betrokken zijn bij de uitoefening van bevoegdheden, samen te plaatsen. Er komt geen laag tussen met de NCTb, maar de voorbereiding van de uitoefening van bevoegdheden door beide ministers loopt via één ambtelijke lijn. Bij terreurbestrijding zal in de meeste gevallen geen sprake zijn van een crisis. Het gaat erom dat die bom nu juist niet valt. Het lijkt niet raadzaam om de specifieke situatie na een eerste aanslag met de vrees voor een tweede te gebruiken voor een totale samenvoeging. Het voorstel om de organisatie van de verschillende bevoegdheden op het terrein van de veiligheid op de verschillende departementen opnieuw door te lichten, zal nog tijdens deze kabinetsperiode worden uitgewerkt, aldus de aankondiging in de brief van 10 september. De NCTb zal waarschijnlijk per 1 januari van start kunnen gaan. Er is veel sneller gewerkt dan vaak zichtbaar is. Er

is de laatste periode geen sprake geweest van problemen in de samenwerking tussen de departementen, tussen de AIVD, het openbaar ministerie en de politie.

Er is een Europees rapport opgesteld na doorlichting van de organisatie van de terreurbestrijding in alle vijftien lidstaten. De 10 september voorgestelde maatregelen zijn met instemming begroet. De CT-infobox is in Europa een unicum. Het rapport zal aan de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten worden gestuurd. Er is bij de opstelling van het Europese rapport nadrukkelijk gebruikgemaakt van de ervaringen van andere landen.

Met de voorgestelde organisatie wordt een aantal problemen die er in de verleden mogelijk waren, ondervangen. Er komt minder bureaucratie, er komen directere lijnen, er is sprake van een grote mate van integratie, zowel bij de analyse als bij het financiële toezicht. Er zal een samenhangend overzicht worden opgesteld van de organisatie van crisisbeheersing en terreurbestrijding, inclusief de onderlinge relaties.

In het kader van de Financial Action Task Force on money laundering wordt internationaal samengewerkt. Deze taskforce is ingekaderd in de voorgestelde organisatie. Het onderzoek naar financiële verbanden met verdachte stichtingen loopt. De ontbinding van Al Haramain staat bij de rechtbank op de rol. Het openbaar ministerie is bezig met een pilot om te bezien of de toepassing van civiele bevoegdheden voordelen oplevert. De voorstellen samen met de minister van Financiën worden uitgewerkt. Het gaat daarbij om het toezicht op en de transparantie van non-profitorganisaties. De sanctiewet en het bevroeringsinstrumentarium worden versterkt. De Wet MOT wordt versterkt, mede voor het verrichten van financieel onderzoek naar verenigingen en stichtingen. Dat Nederland ver is in het toezicht op financiële stromen is onlangs bevestigd door de Amerikaanse regering, die onderzoeken op dit terrein meestal in Nederland blijkt te beginnen omdat hier de organisatie effectief is. Van de organisaties die op de EU-lijst staan zullen niet alleen de tegoeden worden bevroren, maar zullen de organisaties ook zelf strafbaar worden gemaakt. Dat is iets anders dan ontbinding, want dat is civielrechtelijk handelen. Doorgaans betreft het organisaties die niet in Nederland gevestigd zijn.

De bevoegdheid van de minister van Justitie op het terrein van de terrorismebestrijding is de reden waarom een alerteringsniveau door hem wordt afgekondigd. De brief daarover is door de minister van BZK mede namens hem ondertekend, als aanduiding van de uitstekende samenwerking.

Sinds 2001 zijn op het terrein van terrorismebestrijding ten minste vijftien wetsvoorstellen aanvaard dan wel aanhangig bij de Kamer. Een enkel wetsvoorstel verkeert nog in de fase van voorbereiding. Volgende week zal de Kamer de evaluatie van de Wet BOB ontvangen, vergezeld van een regeringsstandpunt. Vermoedelijk kan snel tot aanpassing worden overgegaan. In de brief van 10 september 2004 is een vergaande aanpassing van het Wetboek van strafvordering aangekondigd. In geval van terroristische misdrijven zal ook bij aanwijzingen voorlopige hechtenis mogelijk worden. In de gevallen waarin de bezwaren tegen islamitische stichtingen en verenigingen ook in strafrechtelijke zin bewijsbaar zijn, wordt ertegen opgetreden.

Via de invalshoek van de bestrijding van kinderporno wordt bezien in hoeverre het instrument van het ontregelen van websites toegepast kan worden op in het opzicht van extremisme gevaarlijke websites.

Het optreden tegen radicale predikheren zit al in het beleid. De IND is hierbij nadrukkelijk betrokken. De informatie over reizende predikheren kan gebruikt worden bij het verstrekken van visa binnen Europa.

De actieve bestrijding van racisme is een wezenlijk onderdeel van het beleid om de groep ook in eigen kring te isoleren.

Juist vanuit de scheiding tussen integratiebevordering en de bestrijding van radicalisme en terrorisme heeft de minister voor Vreemdelingenzaken

en Integratie een nota aangekondigd over het versterken van de weerbaarheid in allochtone kring tegen eventuele radicalisering. Deze nota zal binnenkort met de Kamer worden besproken. De AIVD-rapport zal ofwel tezamen met de brief over radicalisme ofwel separaat eerder aan de Kamer worden gezonden. Er is een duidelijke samenhang. Het rapport waarop de minister van BZK wees, is input voor de notitie van het kabinet over de bestrijding van radicalisme.

Gelet op de urgentie van de aanpak van de huidige problemen, staat het opstellen van een langetermijnvisie op de tweede plaats. Dat laat onverlet dat het belangrijk is om te bepalen wat het uiteindelijk doel is.

De Nederlandse gevangenissen hebben inmiddels een brief ontvangen over radicalisering binnen hun muren. In de brief zal nader op dit punt worden ingegaan.

Een lijst van imams is moeilijk te realiseren. In ieder gezelschap van moslims is degene die het meest van de koran weet op dat moment de imam. Ook moet de scheiding tussen kerk en Staat in de gaten worden gehouden. In de brief zal erop teruggekomen worden.

De Europese veiligheidscoördinator heeft tijdens de laatstgehouden JBZ-Raad verslag gedaan van zijn werkzaamheden. De voortgang van de werkzaamheden op Europees niveau is indringend aan de orde geweest. Het rapport zal tijdens de Europese Raad van 16 en 17 december besproken worden. De mededelingen van de coördinator over terugkerende getrainde extremisten zullen nog worden nagezien.

In de CT-infobox kan het openbaar ministerie bij de informatie van de AIVD. In het wetsvoorstel inzake de politieregisters zal de toegang van de AIVD tot de politie-informatie worden geregeld.

In de toegezegde brief zal teruggekomen worden op de persoonsbeveiliging. Er wordt volop een beroep gedaan op de DKDB, ook ter ondersteuning van plaatselijke overheden. Bij de situatie rond de beveiliging van de heer Van Aartsen is een inschatting van de dreiging gemaakt door de betrokken diensten.

Minister **Remkes** somt de toegezegde stukken op: een AIVD-notitie, een brief vóór het kerstreces, waarin ook zal worden ingegaan op concrete financiële en personele vragen, een kabinetsstandpunt naar aanleiding van het rapport van de commissie-Havermans, en een brief over de CT-infobox, met daarbij het protocol.

In de AIVD-notitie zullen de problemen van radicalisering en terrorisme met elkaar in verband worden gebracht. Er zal nader worden ingegaan op de vraag welke gedifferentieerde aanpak nodig is. Er is gebruikgemaakt van de kennis, informatie en ervaringen van de veiligheidsdiensten uit de 25 Europese lidstaten.

De rijksoverheid alleen kan relatief weinig. Zij heeft de medeoverheden, de haarvaten van de samenleving zeer indringend nodig om tot een effectieve bestrijding van radicalisme en terreur te komen. Het is noodzakelijk dat er frequent contact is met medeoverheden. Ook de AIVD doet op dit vlak het nodige. Zo zijn er duizenden politieagenten betrokken bij voorlichting. Het is bekend dat de dienst veel doet in de richting van het onderwijs, soms gevolgd door inspectieactiviteiten. Burgemeesters hebben een eigen verantwoordelijkheid om radicalisering te signaleren en aan te pakken. Wat de gemeenten buiten de G-4 betreft, moet nog een slag gemaakt worden. Mede daarom is onlangs het strategisch veiligheidsberaad gestart, waarin ook VNG en IPO participeren. In januari zal een nieuwe vergadering belegd worden waarop onder meer de thematiek van de radicale moskeeën en de informatiepositie van burgemeesters en CdK's op de agenda zal staan. Overigens moet een burgemeester niet de beschikking willen hebben over operationele informatie. De korpschef is een artikel 60-functionaris, op grond waarvan hij bepaalde beperkingen heeft. Dat wil niet zeggen dat het niet ruimer kan. De korpschef heeft

toegang tot vertrouwelijke informatie van de AIVD. Met die kennis kan de AIVD via ambtsbericht verder bevraagd worden.

Er is de afgelopen tijd veel gedaan op het terrein van de radicale moskeeën. Het kabinet ziet zeer wel dat er in sommige situaties problemen zijn. Het gaat om 10 à 25 moskeeën. Zeer recent is met een gemeentebestuur, met een driehoek, een indringend gesprek gevoerd over één specifiek geval. Er moet onderscheid worden gemaakt tussen grenzen stellen aan uitlatingen in de zin van het strafrecht en duidelijk maken c.q. aanspreken op uitlatingen die maatschappelijk onverantwoord of ongepast zijn. Er wordt maximale druk op radicale moskeeën en imams uitgeoefend om te bewerkstelligen dat de toon gematigd wordt en dat zij hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. Het gaat daarbij om situaties die niet via het strafrecht zijn aan te pakken.

Er moet meer geoefend worden, zo luidt ook een van de kernboodschappen aan de veiligheidsregio's. Het kabinet is van plan om in april een multidisciplinaire oefening te houden, van brandweer tot minister.

De notificatieplicht is op verzoek van de Kamer in de WIV opgenomen. De minister van BZK heeft er geen enkel bezwaar tegen als de plicht wordt geschrapt.

De AIVD heeft met de huidige WIV de bevoegdheid om websites te verstoren. Die bevoegdheid is op dit moment beperkt, maar ook de commissie-Havermans dringt aan op verruiming. Het kabinet is voornemens een dergelijke wijziging aan te brengen.

De commissie-Havermans geeft aan dat alle taken van de AIVD op een goede manier uitgevoerd moeten worden. Dat zal ook het uitgangspunt zijn.

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Noorman-den Uyl

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie,
De Pater-van der Meer

De griffier van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie,
De Gier